

ПЕРЕДМОВА

Пропонований збірник вміщує переважно статті, написані за матеріалами доповідей, виголошених 2009 року на конференції “Ю.В.Шевельов — філолог, мислитель, інтелігент”. Нею започатковано регулярний Університетський семінар “Видатні постаті українознавства”, присвячений дослідженню доробку визначних діячів української науки у гуманітарній сфері. Цією подією відзначається 20-річчя кафедри української мови, літератури та культури НТУУ “КПІ” — першої українознавчої кафедри у вищому негуманітарному закладі, — утвореної у переддень незалежності України.

Звернення до творчості Юрія Шереха-Шевельова не випадкове — вона без перебільшення є однією з вершин гуманітарних досягнень людства. Крім того це і слушна нагода відзначити 100-річний ювілей Юрія Володимировича Шевельова (1908-2002), наукова спадщина якого та історія його творчості як взірць інтелектуальної глибини, широти зацікавлень і наукової посвяти стали благодатною темою-імпульсом для — сподіваймося — плідного наукового починання.

Через історичні обставини діяльність і твори видатного ученого довгий час були частиною наукового поступу Європи і Америки, не України. Як творець і науковець Юрій Шевельов уплинув на кілька поколінь американських славістів. Його учні: Майкл Флайер, Вільям Едвард Гаркінз, Свен Гаставсон, Роберт Макгвайер, Мирослава Знаєнко, Керол Юланд — складають блискучу плеяду провідних учених Америки

у цій галузі. За його творами, через призму його розуміння світ сприймав і засвоював ідеї слов'янської глотогенези, розвитку слов'янських літератур та мистецтва. Тривалий час Шевельов очолював “Сучасність” — часопис, навколо якого об'єднувалися митці, науковці і політичні діячі зарубіжного українства, видання-символ інтелектуальної і духовної свободи.

Перебуваючи у центрі і літературного процесу, і літературознавчої науки поза межами України, Ю. Шевельов був постаттю, що гуртувала довкола себе все краще, що було в українській еміграції, не цураючись буденних клопотів організації її духовного та наукового життя; він був свого роду інтелектуальним камертоном таких визначних науковців, як Дмитро Чижевський, Олекса Горбач, Володимир Кубійович, Григорій Костюк і багато інших. Він же пов'язував академічну традицію довоєнної України, повоєнного українства Заходу і власне західну науку. З його іменем передусім асоціювалася діяльність і значною мірою престиж українських наукових установ за кордоном — Українського Вільного Університету у Відні, Української Вільної Академії наук, президентом якої він був тривалий час, і Наукового Товариства Т. Шевченка у Нью-Йорку. Викладаючи у славетних Гарвардському та Колумбійському університетах майже невідомий як автор в Україні Юрій Шерех-Шевельов для академічного світу Заходу був обличчям України.

Вітчизняна довоєнна наука, позначена присутністю велетів гуманітарного знання — Леоніда Булаховського, Василя Сімовича, Агатангела Кримського, Миколи Наконечного — була життям Шевельова. Тим знаменніше, що з початком незалежності учений неймовірно зацікавлено відгукнувся на нове в мові, літературі і взагалі в гуманітарній думці нової України. Так само з ентузіазмом сприйняв він

інноваційні для української філології соціолінгвістичні студії, дискурс-аналіз, високо оцінив дослідження мови тоталітарного суспільства.

Статті, які увійшли до цього збірника, так чи інакше пов'язані із темами, якими цікавився Ю.Шевельов, або дослідженням творів та наукових праць, що висвітлюють епоху його діяльності у філологічній, історичній та філософській перспективі.

Серед причетних до цієї публікації, є ті, кому поталанило особисто знати Ю.В.Шевельова, хто мав щасливу нагоду спілкуватися з ним, безпосередньо долучитися до плину його роздумів, відчутти розкіш і щедрість безмежного духовного та інтелектуального багатства цієї видатної особистості — філолога, мислителя, інтелігента.

В усіх цитатах, особливо з неопублікованих архівних матеріалів, збережено орфографію оригіналів, а в текстах статей дотримано транскрипції власних назв, особливостей синтаксису та лексики, як їх подали до друку автори, що працюють у різних ділянках науки. Зроблено це свідомо, з метою відтворити у збірнику не тільки широту зацікавлень ювіляра та інтерес до його творчості, але по змозі представити епоху його діяльності також через лінгвістичні риси, через розмаїте звучання української мови і в її материковому варіанті, і в тій формі, в якій вона звучала у закордонному оточенні Юрія Шевельова.

Антоніна Березовенко